

Eiropas Sociālā fonda projekta „Bērnu invaliditātes noteikšanas sistēmas pilnveide” Nr.9.1.4.3/16/I/001 pieredzes apmaiņas pasākums

Valsts veselības organizācijas “Republikāniskais zinātniski praktiskais medicīniskās ekspertīzes un rehabilitācijas centrs”
(ГУ “Республиканский научно-практический центр медицинской экспертизы и реабилитации”) Minskā, Baltkrievijā

21. – 24.novembrī

Eiropas Sociālā fonda projekta “Bērnu invaliditātes noteikšanas sistēmas pilnveide” darbinieki no 2017.gada 21.novembra līdz 2017.gada 24.novembrim devās komandējumā uz Minsku, Baltkrievijā, lai papildinātu zināšanas un gūtu pieredzi par invaliditātes noteikšanu bērniem. Valsts veselības organizācija “Republikāniskais zinātniski praktiskais medicīniskās ekspertīzes un rehabilitācijas centrs” (ГУ “Республиканский научно-практический центр медицинской экспертизы и реабилитации”) (turpmāk tekstā – Centrs) ir vienīgais specializētais Centrs Baltkrievijas Republikā, kas nodrošina pacientu medicīnisko rehabilitāciju pēc onkoloģisko slimību ārstēšanas, organizē un koordinē zinātniskos pētījumus, veic Baltkrievijas Republikas iedzīvotāju medicīniskās izmeklēšanas, sniedz medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumus bērniem un nodrošina profesionālo rehabilitāciju, sniedz Baltkrievijas Veselības ministrijai priekšlikumus par Baltkrievijas Republikas iedzīvotāju medicīniskās rehabilitācijas un medicīniskās izmeklēšanas uzlabošanu, kā arī nodrošina invaliditātes noteikšanu gan pieaugušajiem, gan bērniem. Kopumā Baltkrievijā funkcionē 326 medicīniskās rehabilitācijas centri, no kuriem 96 ir stacionārās nodaļas, bet 230 ambulatorās nodaļas.

Prezentējot Centra darbības virzienus, mērķus un uzdevumus, Centra direktors, medicīnas zinātņu doktors, profesors V.B.Smičeks uzsvēra, ka liela nozīme invaliditātes noteikšanai gan bērniem, gan pieaugušajiem ir zinātniskajai pētniecībai, jo invaliditātes noteikšanas kritēriju izstrāde balstās uz zinātniski izpētītiem un pierādītiem aspektiem. Centrā ar zinātnisko pētniecību nodarbojas 4 laboratorijas, t.sk. bērnu medicīniskās ekspertīzes un rehabilitācijas laboratorija, un Zinātniski tehniskās informācijas un organizatoriski – metodiskā darba katedra.

Centra bērnu medicīniskās ekspertīzes un rehabilitācijas laboratorijas vadītāja medicīnas zinātņu kandidāte V.V.Goļikova iepazīstināja Projekta delegāciju ar laboratorijas galvenajiem darbības virzieniem un bērnu invaliditātes noteikšanas procesu Baltkrievijā, savukārt praktiskajās nodarbībās projekta ārsti eksperti noteica invaliditātes pakāpi bērniem atbilstoši Baltkrievijā adaptētai SFK-BJ metodikai.

Bērnu medicīniskās ekspertīzes un rehabilitācijas laboratorijas prioritārie darbības virzieni ir veikt pētniecisko darbu, lai radītu jaunas un uzlabotu esošās bērnu un bērnu ar invaliditāti ārstēšanas metodes, izstrādāt zinātniski pamatotu standartizētu pieeju bērnu ar invaliditāti atlasē medicīniskai rehabilitācijai, izstrādāt rehabilitācijas un ekspertīzes standartus un kritērijus, kā arī novērtēt bērnu veselības traucējumu smaguma pakāpi un invaliditāti, izstrādāt kritērijus, lai novērtētu bērnu ar invaliditāti medicīniskās rehabilitācijas efektivitāti rehabilitācijas palīdzības sniegšanas posmos.

Pamatojoties uz Baltkrievijas Republikas konstitūciju, likumu “Par personu ar invaliditāti sociālo aizsardzību Baltkrievijas Republikā”, likumu “Par invaliditātes novēršanu un invalīdu rehabilitāciju”, Veselības aprūpes likumu un Baltkrievijas Republikas Veselības ministrijas 2007. gada 25. oktobra rīkojumu Nr. 97 “Par instrukcijas apstiprināšanu par procedūru un kritērijiem grupas noteikšanai un invaliditātes cēloņiem, to medicīnisko rādītāju sarakstu, kas dod tiesības saņemt sociālo pensiju bērniem invalīdiem līdz 18 gadu vecumam un to veselības zuduma pakāpi” tiek izstrādāta veselības traucējumu novērtēšanas metodika un veselības traucējumu novērtēšanas smaguma pakāpju noteikšanas kritēriji.

Savukārt Medicīnas un rehabilitācijas ekspertu komisijas (MREK), personas, kas jaunākas par 18 gadiem, atzīšanu par bērnu invalīdu veic, pamatojoties uz visaptverošu bērna veselības novērtējumu, pamatojoties uz klīniskiem, funkcionāliem, sociāliem, profesionāliem un psiholoģiskiem datiem, kā galveno izmantojot Starptautiskās funkcionēšanas, nespējas un veselības klasifikācijas bērnu un jauniešu versijas pamatkritērijus. Kopumā Baltkrievijā ir izveidotas katrā apgabalā šādas komisijas, taču Minskā ir 7 komisijas. MREK struktūrā iekļautas primārās komisijas (specializētās, starppilsētas (rajona, pilsētas) komisijas), centrālās komisijas un telpas medicīniskai un profesionālai rehabilitācijai. Specializētā pediatrijas komisija pastāv tikai Minskā (no 2011. gada 1. janvāra – 351,196 bērni). Bērnu, kuram ir veselības traucējumi, kas saistīti ar pastāvīgiem organisma funkciju traucējumiem, slimību, traumu, ierobežota kāda aktivitāte (pilnīgi vai daļēji zaudēta pašapkalpošanās spēja, neatkarīga pārvietošanās, vadīšana, komunikācija, mācīšanās) tiek identificēti kā “bērni invalīdi”. Ņemot vērā veselības

traucējumus, tiek izdalītas 4 veselības traucējumu smaguma pakāpes, kas ir kvantitatīvi integrējošs medicīniskais un sociālais rādītājs.

Lai novērtētu veselības traucējumu smaguma pakāpes un personas funkcionālo spēju ierobežojumus, baltkrievi ieviesuši “funkcionālās klases” (FK) koncepciju. Katrs FK nozīmē 25% no jebkādu spēju zaudēšanas.

Konkrēta funkcionālo spēju novērtējums tiek veikts, izmantojot FK jēdzienu, kas tiek vērtēts pēc 5 punktu skalas, ņemot 100%, piemēram:

FK 0 – raksturo funkcionālo spēju traucējumu neesamību (0%);

FK 1 – viegls funkcionālo spēju traucējums (no 1% līdz 25%);

FK 2 – vidēji smagi funkcionālo spēju traucējumi (no 26% līdz 50%);

FK 3 – smags funkcionālo spēju traucējums (no 51% līdz 75%);

FK 4 – izteikti smags funkcionālo spēju traucējums (no 76% līdz 100%).

Pieredzes apmaiņas pasākumā gūvām nozīmīgu pieredzi, pilnveidojot zināšanas, iegūstot jaunu pieredzi, praktiskajās nodarbībās, analizējot konkrētus piemērus, apgūvām jaunas prasmes, lai projekta “Bērnu invaliditātes noteikšanas sistēmas pilnveide” ietvaros tiktu izstrādāta pielāgota metodika invaliditātes noteikšanai bērniem ar veselības un funkcionālo spēju traucējumiem atbilstoši SFK – BJ principiem. Lai prezentētu Centra darbu, tika piesaistīta iestādes vadība, t.i. Centra direktora vietnieki un speciālisti ārsti eksperti. Projekta delegācija piedalījās diskusijās un sniedza atbildes gan par invaliditātes noteikšanu Latvijā, gan par plānotajām izmaiņām invaliditātes noteikšanā bērniem līdz 18 gadu vecumam. Būtiskākais secinājums par Baltkrievijas invaliditātes noteikšanas sistēmu ir tas, ka invaliditātes noteikšanas pamatā ir veselības traucējumi, to funkcionālā smaguma pakāpe. Baltkrievijā šobrīd aktīvi tiek domāts par rehabilitācijas pasākumu uzlabošanu, par invaliditātes noteikšanas sistēmas pilnveidošanu, izveidojot uz darbspēju funkcionālo traucējumu balstītu invaliditātes noteikšanas sistēmu. Nepārtraukti tiek pētīti un meklēti zinātniski pierādījumi gan funkcionālo spēju novērtēšanai, gan bērnu vecumposmu sadalījumam. Iegūtās zināšanas, darba materiāli, kontakti un neformālā komunikācija ar jomas pārstāvjiem ir nozīmīgs resurss darbā pie metodikas izstrādes.